

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Detractio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Res usu consumptibilis deposita, fit mutuū, simul ac depositarius uti incipit de voluntate deponentis. Vid. Syl. c. 17. num. 181.

Detraçtio

Vide v. *Contumelia*, *Susurratio*.

1. Detraçtio est occulta & injusta denigratio, seu læsio famæ (id est bonæ opinionis communis,) propriæ vel alienæ. Detraçtio est minus peccatum quàm contumelia, quæ est aperta & publica offensio. Duplex est detraçtio; formalis videlicet, quæ fit animo auferendi famam proximi; & materialis, quæ fit absque intentione auferendi famam proximi. Octo sunt modi detraçtionis: quatuor directi, videlicet

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens.

Et quatuor indirecti, videlicet,

Qui negat, aut minuit, retroct, laudatq; remissè.

2. Detraçtio est peccatum mortale ex suo genere; nihilominus ratione indeliberationis, vel parvitatæ materiæ potest esse peccatum veniale: materia autem sufficiens ad peccatum mortale detraçtionis est manifestatio peccati mortalis, quoties graviter lædit famam proximi, quamvis defuncti: imò fieri potest ut manifestatio contumeliosa peccati venialis sit aliquando peccatum mortale, habita ratione personæ, v.g. Episcopi, vel alterius viri Ecclesiastici. *tom. 1. de restitutione in particulari, disp. 2. q. 4. punct. 1. num. 1. 2. 5. 6. & punct. 2. n. 1. & 7.*

3. Manifestatio defectuum naturalium animi, vel corporis, nisi aliquod notabile damnum afferat, non est materia sufficiens ad peccatum mortale detraçtionis; sive defectus contracti sint cum culpa, sive sine culpa, ut si quis dicat Titium esse ignarum, parvi iudicii, &c. Secus si dicat infectum esse morbo Gallico. *ibid. punct. 2. n. 8. & 9.*

4. Dicens in tali collegio, vel in tali loco adesse multos pravos & improbos homines; vel unum ex Canonicis talis Ecclesiæ commisisse simoniam, aut fornicationem, &c. non manifestata persona in particulari, peccatne mortaliter? Nō peccat, quia nullus infamatur in particulari, & nullus graviter læditur. Limita tamen, modò loquens non asserat omnes esse improbos; aut dicto suo multum detrahat & diminuat

de bona existimatione talis vel talis loci. *ibid. num. 10.*

5. Petes, utrum revelare crimen uni vel duobus prudentibus qui secreto retinebunt, vel ob honestam causam, sit peccatum mortale? Probabile est non esse peccatum mortale; maxime si adsit honestus finis, ex. gr. emendatio delinquentis, vel bonum publicum, causa capiendi consilii, &c. Quare damnandi sint conjuges peccati mortalis, qui extra hos casus de gravibus delictis aliorum inter se loquuntur: nisi forte sint personæ taciturnæ, ut nonnulli volunt. Excusantur tamen loquentes de criminibus occultis filiorum suorum, aut famulorum; maxime quando hoc dirigitur ad illorum correctionem. *ibid. punct. 3. n. 1. & seq.*

6. Pœnitens non peccat peccato detractionis, manifestando complicem in confessione, quando non potest aliter peccati speciem explicare; nec habet copiam, seu commoditatem adeundi alium Confessarium, cui non sit notus complex; similiter non peccat is contra justitiam, qui refert crimina audita ab hominibus non fide dignis, judicando personas à quibus audivit; & hoc verum est, quamvis audientes credant ea crimina vera esse. *ibid. punct. 4. num. 2.*

7. Non est peccatum mortale, saltem contra justitiam, crimen alterius alicubi publicum jure vel facto, vel famosum manifestare alibi, ubi nescitur: erit tamen peccatum mortale contra justitiam, si revelentur crimina alterius, quæ publica facta sunt per injuriam; ut accidit quando quis vi tormentorum confessus est crimina occulta judici non interroganti juridicè. *ibid. punct. 6. n. 2. & 3.*

8. Non est peccatum contra justitiam referre alicui delicta alterius, propter quæ aliàs fuit infamatus, quamvis nunc famam acquisierit honestis actionibus; modò referens non ostendat etiam nunc ipsum esse infamem & improbum; quia quamvis ille, cujus delicta narrantur, bonam nunc retineat famam; nihilominus ratione delicti aliàs perpetrati fuit infamis, & numquam acquisivit jus, ut dicatur probus pro eo tempore, quo fuit improbus & infamis; peccant tamen historiographi referendo peccata mortuorum publica, non referendo eorum emendationem & resipiscentiam, si revera resipuerint. *ibid. n. 4. & seq.*

9. Ad nullam tenetur restitutionem qui narrat delictum Titii occultum Mediolani, sed Roma: publicum, ex quo Titius damnum patitur; cùm hæc narratio non sit contra justitiam.

justitiam, Idem dic de petente vel loquente de causa, ob quam aliquis in carcere detinetur; secus de narrante crimen alterius, credens illud esse verum & publicum, cum revera non esset; hic enim tenetur ad restitutionem famæ statim ac cognoscit se errasse. *ibid. n. 7. & seq.*

10. Non est peccatum mortale contra justitiam, infamatum in uno genere peccati, infamare in alio habente connexionem necessariam, vel moralem cum priori peccato, de quo fuit diffamatus; v. g. dicere adulterum scripsisse litteras amatorias, aut hæreticum fregisse imagines Crucifixi, &c. Similiter patet non esse peccatum mortale detractionis infamatum ob multa delicta, infamare in alio, in quod libellulent committentes priora delicta; tunc enim non læditur graviter fama proximi. *ibid. punct. 7. n. 1. & seq.*

11. Licitum est aperire crimen alterius ad consulendum bono illius, cujus crimen detegitur, vel alterius; vel ad impediendum damnum spirituale vel temporale alicujus momenti, modo revelatio criminis necessaria sit ad impediendum illud damnum, ad consulendum bono, &c. non poterit autem revelari crimen occultum, si nulli noceat. *ibidem punct. 8. num. 1.*

12. Non est ergo peccatum detractionis detegere crimen alterius ad instructionem audientium, aut ad majorem cautelam audientium; ne peccatis aliorum pertrahantur ad peccata. *ibid. n. 10.*

13. Conficiens, vel concurrens ad libellos famosos, graviter peccat, & tenetur ad restitutionem; imo jure communi excommunicandus est. *Libelli* autem *famosi* nomine intellige signum, vel scripturam, quæ alicujus infamiam continet nondum antea publicam, ut publica fiat, & in notitiam aliorum veniat, statim, aut paulatim, sive postea publica fiat, sive non; eo quod ab aliquo comburatur, vel laceretur, vel alia ratione impediatur. Ille quoque censetur auctor libelli infamatorii, ejusque pœnis subjacet, qui apponit aliquod signum, quo alter infamatur: ut si quis cornua ad januam depingat, vel exponat ad indicandum aliquem habere conjugem adulteram. *ibid. punct. 9. n. 1. & seq.*

14. Licitum est ex causa rationabili manifestare sua peccata, & famam suam prodigere; peccat tamen mortaliter, qui sine rationabili causa dicit se esse hæreticum, vel commisisse crimen læsæ majestatis: nam ista crimina redundant in

in opprobrium filiorum. Similiter peccat religiosus contra justitiam seipsum infamans, quando illius infamia redundat in religionem vel monasterium; quia fama illius non est tam illius, quam religionis, cui cedere non potest. Peccat etiam, qui seipsum infamat cum periculo propriae vitae: sed non is, qui ad vitanda gravia tormenta manifestat iudici verum crimen alterius, sed occultum, de quo promiserat secretum; quia secretum non obligat cum tanto incommodo, nisi sit secretum confessionis. *ibid. punct. 10. n. 2. & seq.*

15. Qui audit detractorem, & aliquo modo movet ad detrahendum peccat mortaliter contra justitiam, est enim causa injusta detractionis. Similiter peccat, & tenetur ad restitutionem, qui ostendit sibi gratam fore aliorum detractionem; aut qui absque justa causa alterum interrogat de aliorum defectibus; secus dicendum de eo qui non incitat alium ad detrahendum; sed solum delectatur de gravi detractione, is enim peccat tantum contra charitatem. Audiens quoque detrahentem de re gravi, & eum non corrigens, per se loquendo peccat mortaliter contra charitatem (facit enim contra praeceptum correctionis in re gravi, si subsit spes fructus, & non timeat sibi aliquod grave damnum corrigendo) & etiam contra justitiam, si teneatur ex officio curare salutem. *ibid. punct. 11. n. 1. & seq.*

16. Infamator ad nullam tenetur restitutionem, praecise ratione infamiae, quando infamatus recuperavit famam suis bonis actibus; tunc enim infamatus nullum amplius patitur damnum. Idem dicitur, quando infamator judicat prudenter audientes oblitos fuisse eriminis narrati, sive narratio vera fuerit, sive falsa, neque tenetur interrogare eos, quibus narravit crimen alterius, an illius recordentur. *ibid. punct. 12. num. 1. & seq.*

17. Qui revelavit crimen coram iis quos sciebat, vel dubitabat, idem crimen aliis revelaturos, tenetur apud omnes famam restituere; quia sua detractione censetur causa efficax infamiae apud omnes; secus si revelavit alicui, de cujus taciturnitate non dubitabat. *ibid. punct. 14. n. 1. & 2.*

18. Qui alterum infamavit verum crimen aperiendo, non tenetur, neque potest dicere se mentitum esse, aut falsum dixisse; sed debet sapius honorare & laudare infamatum apud eos, apud quos detraxit. Qui vero infamavit imponendo falsum crimen, tenetur retractare quod dixit, dicendo

se falsum dixisse; & qui publicè famam abstulit, tenetur eam publicè restituere. *ibid. punct. 15. n. 2. & seq.*

19. Detractor qui per suam infamiam injustè fuit causæ altere consequeretur aliquod bonum, ut officium, vel beneficium, tenetur ad restitutionem boni impediti; id est quanti valebat spes illius. *ibid. punct. 16. n. 2.*

Causa excusantes à restitutione famæ.

20. Sunt novem, compensatio quæ fieri potest in restitutione famæ servata æqualitate; condonatio iusta obligationis restituendi famam; quando infamia jam abiit in oblivionem; quando jam recuperata est bonis ac virtuosis actibus, vel proborum virorum testimonio; quando quis revelavit crimen occultum, quod postea alia ratione iustum factum est publicum; quando restitutio famæ facta est impossibilis; quando detractio fuit inefficax, ut quando audientes non crediderunt; quando infamator non potest famam sine periculo vitæ restituere; & quando restitutio alienæ famæ fieri non potest absque notabili iactura propriæ famæ; unde vir illustris non tenetur famam restituere homini plebeio; quando eam præstare non potest sine iactura suæ famæ. *ibid. punct. 17. n. 1. & seq.*

ADDITIO.

Detractio est ablatio famæ per verba, cum intentione nocendi. Fama est notitia, & opinio, quam aliquis apud homines habet, si bona, bona; si mala, mala appellatur. differt ab honore, qui est reverentia alicui exhibita, & aufertur per contumeliam, cum fama per detractionem auferatur.

Intendit quis nocere dupliciter, directè, cum habet hanc verè nocendi mentem; indirectè, cum famam aufert, ob finem minus principalem, quam sit famam lædere.

Octo modis aufertur fama. Quatuor circa malum, totidem circa bonum versantur? omnes duobus versibus significuntur.

*Imponens, augens, manifestans, in mala vertens,
Qui negat, aut minuit, tacuit, laudat veremissè.*

Impo-

Imponens falsum crimen. Augens verum, per exaggerationem, manifestans occultum cum intentione lædendi famam. In mala, &c. interpretando bona facta in malam partem.

Negat virtutem alicujus apud eos, apud quos is ex ea bene audit. Minuit, qui verbis extenuat. Tacendo detrahit, qui famam alterius non defendit, cum potest; vel cum is laudatur, silet. si hinc lædatur fama. Remissè, &c. hic modus ad secundum revocatur.

Hominem, (judicis præcipuè sententia) diffamatum in uno loco, posse in alio loco detegi, Cajet. ait: Adrian. negat. Distinguit Tol. Homo laborat infamia, vel ob actum judiciale, (quia scilicet punitus est à judice,) vel ob factum publicum, 2. sic infamatus vel amissam reparavit, vel non. His observatis, sint conclusiones: 1. Prodere crimen alicujus quocumque modo infamiæ notati, animo lædendi famam, peccatum est contra charitatem. 2. Hominis olim infamia affecti, vel per actum judiciale, vel per publicum factum, qui modò bonam famam adeptus est, crimen sine legitima causa aperire, flagitium est charitati & justitiæ contrarium.

Hoc tamen aliquando liceret, 1. ad vitandum damnum alicujus corporale. 2. ad vitandum damnum spirituale. 3. quando criminis occultatio bono publico noceret.

Hominis per judicis sententiam infamia laborantis, bonam famam nondum adepti, scelus pandere in eadem urbe, neque charitati, neque justitiæ repugnat; alibi hoc facere non adversatur justitiæ, nisi in duobus casibus, 1. si tertia persona infamiam subeat. 2. si laboranti infamia corporale aliquod damnum accidat. Qui detegit crimen infamati, in illo loco, quo illius infamia non perveniret, peccat contra charitatem.

Si infamia sit publica, non per judicis sententiam, non est peccatum, in eodem loco rem manifestare; si hoc tamen alibi non noceret.

Seipsum infamare non est contra justitiam, (nisi ex consequenti, cum scilicet alius inde infamia notatur) sed contra charitatem; est autem lethale piaculum in duobus casibus: 1. Cum infamia est gravis. 2. cum illa infamia alii nocet; adde, cum intercedit per jurium.

Justè tortus occultum alterius crimen, verum tamen, manifestans non peccat. Limita 1. Nisi ea manifestatio in publicum damnum cedat. 2. nisi illud crimen cognoverit,

ratione sacramentalis confessionis. 3. vel viâ aliquâ injustè
ut vi, fraude, dolo.

Crimen suum verum potest quis, dum torquetur, etiam
injustè, sine peccato fateri; est enim suæ famæ dominus. Hoc
tamen non liceret, si putaret spirituale damnum aliis, aut
Reipub. detrimentum suam confessionem allaturam. Tor-
tus ob crimen falsò impositum, non peccat mortiferè, si
ludà se admissum fateatur; si tamen non peieret, si alius non
noceat, si crimen non sit hæresis. Quòd si jam aliis nocu-
isset, falsum dicendo, obligandus esset à confessario ad verita-
tem aperiendam. V. P. Navar. lib. 2. c. 4. n. 130. de restit.

Cajet. v. detraçtio. c. 2. 2. q. 7. 3. art. 2. se ipsum infamare,
ex genere suo, lethale crimen esse putat, contra charitatem,
& iustitiam; contraria Toleti sententia, quam sequitur criam
Pet. Nav. lib. 2. c. 2. p. 2. dub. 1. n. 113. de restit. communis est,
Greg. de Valent. tom. 3. d. 5. q. 10. p. 1. mortale scelus existimat
ex genere hoc sine rationabili causa efficere, Clau. Reg. lib.
4. l. c. 3. n. 33. veniale, utraque sententia probabilis.

Modi restituenda fama.

Qui famam abstulit falsis dictis, tenetur dicere, se menti-
rum, & iurandum addere, si opus sit. Qui infamatoris li-
bellis hoc effecit, contrariis libellis infamiæ notam tollere
debet.

Qui verum, sed occultum crimen detexit, laudet etiam,
cujus crimen in medium attulit, aut dicat, se malè, & inju-
stè dixisse, & cum opus est, coram Notario.

Quòd si crimen occultum patens fiat, detractor, (qui de-
trahendo deliquit, & damni illari reus est,) liber est à restitu-
tione.

Qui his modis detrahendo damno affecit, ad restituti-
onem obligatus est.

Reus accusatorem infamans verum crimen negando,
quod fateri debeat, tenetur famam restituere; si crimen non
sit probatum, non tenetur restituere, licet peccarit negando.
Contrarium tamen placet Cajet.

Qui famam aufert dicendo, se audivisse crimen alicujus
ab alio, debet hominem laudando dicti illius certitudinem
minuere.

Famam ablatam injustè pecuniis compensari posse, aut a-
liis

Dispensatio, Disputare, Distributiones. 187

His fortunæ bonis, videtur colligi posse ex S. Thom. 2. 2. q. 62 art. 2. ad 2. & docent Arag. Salon. in eund. loc. & Clavis Reg. num. 26 l.c.

Famam injustè ablatam tenetur infamator, etiam cum damno propriæ famæ restituere; vir tamen magni nominis & exultationis non tenetur ad hoc, cum homine infimæ sortis, sed potest refarcire pecunia, etsi recuset infamatus.

Qui famæ ablatione conjecit alterum in vitæ discrimen, tenetur restituere cum propriæ vitæ discrimine. Aliquando detractor tenetur cum periculo vitæ notabilem infamiam auferre, quod est contra Cajetan. bona inferioris ordinis cum damno bonorum ordinis superioris, restituenda non esse docentem.

Duo, qui se invicem æquali infamia affecerunt, mutuò possunt famæ compensationem efficere.

Infamia notatus non potest per modum vindictæ infamatoris famam obscurare. neque enim licet malum pro malo reddere; in iudicio tamen potest injustè accusatus occultum alterius crimen prodere ad se justè tuendum, si talis criminis manifestatio ad hoc necessaria sit.

Compensationem in fama restituenda non habere locum docuit Cajetan. 2. 2. q. 62. art. 2. Joan. Majol. l. 4. dist. 15. q. 16. Verùm Adrian. In 4. Sot. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. de just. & multis aliis contrarium placet, vid. Clav. Reg. n. 16. l.c.

Dispensatio.

Vide v. *Censura, Excommunicatio, Irregularitas, Lex, Privilegium, Votum.*

Disputare.

Vide v. *Fides.*

Distributiones.

Vide v. *Clericus, Officium divinum.*

1. Distributiones quæ nomen suum à verbo *distribuo*, acceperunt, sunt ea portio proventuum, qui tribui & dividi debent per singulas Horas, inter eos qui divinis officiis inter-